

Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας

Γιώργος Πρίμπας

Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας

Το Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας, βρίσκεται στο τέλος μιας ανηφορικής διαδρομής τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων έξω από την πόλη της Παιανίας, στις ανατολικές πλαγιές του Υμηττού. Είναι ένα από τα ομορφότερα της Ελλάδας και σίγουρα της Αττικής. Ανακαλύφτηκε τυχαία το 1926 όταν μια κατσίκα έπεσε μέσα σε αυτό από ένα μικρό κενό της οροφής του (βλέπε την προτελευταία από τις φωτογραφίες που ακολουθούν). Από το κενό αυτό αφενός κατεβήκαν οι βοσκοί που βρήκανε την κατσίκα σώα (τότε από τα φερτά υλικά, που απομακρυνθήκανε κατόπιν της εξερεύνησής του και των εργασιών ανάδειξής του, δεν υπήρχε το κενό κάτω από το μοναδικό φυσικό σημείο εισόδου στο σπήλαιο και ουσιαστικά η κατσίκα γλίστρησε σε αυτά μέχρι το δάπεδο τού σπηλαίου στο σημείο εκείνο) αφετέρου οι πρώτοι εξερευνητές του σπηλαίου.

Στο φυλλάδιο που δίνεται στους επισκέπτες του σπηλαίου (τα κείμενα τού οποίου είναι των: Λίνας Κορμαζοπούλου, Αλεξάνδρας Οικονόμου και Βασίλη Γιαννόπουλου) διαβάζουμε:

Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας Νομού Αττικής

Θέση - Ιστορικό

Το σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας είναι το μεγαλύτερο γνωστό και ένα από τα ομορφότερα σπήλαια του νομού Αττικής. Βρίσκεται στις ανατολικές παρυφές του ορεινού όγκου του Υμηττού, στο Δήμο Παιανίας και σε απόλυτο υψόμετρο περίπου 510μ. Η ανακάλυψή του έγινε τυχαία το 1926 και η πρώτη επίσημη κατάβαση στο εσωτερικό του έγινε στις 2.2.1928 από το δημοσιογράφο Δ. Χατζόπουλο συνοδευόμενο από κατοίκους της περιοχής, ο οποίος δημοσίευσε περιγραφή του σπηλαίου στον «Ελληνικό Ταχυδρόμο» στις 10.2.1928. Η χαρτογράφησης του έγινε το 1954 από τους Ι. και Α. Πετροχείλου, της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας.

Χάρη στον πλούσιο λιθωματικό του διάκοσμο, το σπήλαιο της Παιανίας έγινε αντικείμενο τουριστικού σπηλαιολογικού ενδιαφέροντος, του οποίου η εκμετάλλευση άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του '60 από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ). Το 2000 η χρήση του χώρου αποδόθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού. Το 2010 το έργο συντήρησης των σπηλαιοθεμάτων και ανακαίνισης των εγκαταστάσεων τού σπηλαίου και του περιβάλλοντος χώρου εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής 2007-2013 με τίτλο «Αποκατάσταση φθωρών, καθαρισμού, ηλεκτροφωτισμού και ανάδειξη του σπηλαίου Κουτούκι Παιανίας και του περιβάλλοντος χώρου του» και υλοποιήθηκε από την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας.

Γεωλογία - Μορφολογία σπηλαίου

Το σπήλαιο έχει διανοιχτεί μεταξύ των στρωμάτων των μεταμορφωμένων ασβεστολίθων του Υμηττού. Τα πετρώματα τού περιβάλλοντος χώρου τού σπηλαίου ανήκουν στη σειρά του Κατώτερου Μαρμάρου και καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη επιφανειακή έκταση των ανατολικών παρυφών τού Υμηττού. Όπως και τα περισσότερα σπήλαια στον κόσμο (πάνω από το 95%), το Κουτούκι οφείλει τη δημιουργία του στο υπόγειο καρστικό φαινόμενο - στη διαδικασία δηλαδή της διάλυσης τού ασβεστολίθου από το νερό, όταν αυτό περιέχει διαλυμένο διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) σε συνδυασμό με τεκτονικές διεργασίες.

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα στοιχεία, το σπήλαιο στο παρελθόν ήταν τυφλό και μια μεγάλη κάθετη διάκλαση - ρωγμή του πετρώματος που οφείλεται σε τεκτονικά φαινόμενα - έγινε η αιτία να διανοιχθεί η αρχική φυσική είσοδος στην οροφή του σπηλαίου σε ύψος 38,5 μ.

Η μοναδική αίθουσα του σπηλαίου, διαστάσεων 60 X 60μ. περίπου, χωρίζεται σε μικρότερες εξαιτίας των λιθωματικών παραπετασμάτων που έχουν αναπτυχθεί κατά μήκος των διακλάσεων του μητρικού πετρώματος. Το δάπεδο της αίθουσας, ανώμαλο αρχικά λόγω των μεγάλων κατακρημνίσεων που συντελέστηκαν στο παρελθόν, έχει σήμερα καλυφθεί σχεδόν πλήρως από σταλαγματικό υλικό και μεγάλους σταλαγμίτες. Η οροφή και αυτή πλούσια σε σταλακτίτες είναι κεκλιμένη και ακολουθεί κυρίως τις κλίσεις των στρωμάτων του ασβεστολίθου.

Ο πλούσιος λιθωματικός διάκοσμος, με την ποικιλία των σταλακτιτικών σχηματισμών και των χρωματισμών οι οποίοι οφείλονται στην επενέργεια οξειδίων, δημιουργεί μια υποβλητική ατμόσφαιρα που κατά το παρελθόν ενέπνευσε διάφορα ονόματα στις αίθουσες, τους εξώστες, τις πλατείες, τους διαδρόμους και τους ποικίλους σχηματισμούς του σπηλαίου: Ολυμπιακή Δάδα, Βωμοί, Κοράλλια, Αρμόνιο, Κόκκινος Καταρράκτης κ.α.

Σπηλαιοπεριβάλλον - Βιοσπηλαιολογία

Σήμερα η πρόσβαση στο σπήλαιο γίνεται από τεχνητή σήραγγα, μήκους 17μ., που κατασκευάστηκε για τη διευκόλυνση των επισκεπτών στα πλαίσια τής ανάδειξής του, η δε τουριστική διαδρομή έχει μήκος 350μ. Η μέση θερμοκρασία τού σπηλαίου στη διάρκεια του χρόνου είναι 17ο C και η υγρασία 90%. Μετρήσεις διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και οξυγόνου (O₂) έχουν δώσει τιμές 400 ppm και 19% αντίστοιχα.

Η πανίδα του σπηλαίου είναι πολύ φτωχή. Έχουν παρατηρηθεί μόνο ελάχιστα δολιχοπόδα καθώς και κάποια μυριάποδα. Το σπήλαιο δεν αποτελεί ενδιαίτημα νυχτερίδων, δεδομένου ότι η παρουσία των ανθρώπων καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, όπως και ο συνεχής φωτισμός του, λειτουργούν αποτρεπτικά για τη χρήση του από αυτές.

Για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης του σπηλαίου δοκιμάστηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα νέες αναλυτικές μέθοδοι και τεχνικά πρωτόκολλα για την αποκατάσταση των φθορών του λιθωματικού διακόσμου του σπηλαίου και ιδίως για τον καθαρισμό του από την επιλιθική χλωρίδα (πράσινο φύκος), η οποία είχε προκληθεί κατά κύριο λόγο από το φωτισμό παλαιάς τεχνολογίας. Τα εντυπωσιακά αποτελέσματα ανέδειξαν την ομορφιά των σπηλαιοθεμάτων και καθόρισαν τις παραμέτρους τυποποίησης της εφαρμογής.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών αναβάθμισης - καθαρισμός του σπηλαίου, στερεωτικές εργασίες, αντικατάσταση ηλεκτροφωτισμού, νέα αντιολισθητικά δάπεδα, νέα ανοξείδωτα κιγκλιδώματα και ανακαίνιση των κτιριακών εγκαταστάσεων - που έγιναν από την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας / Σπηλαιολογίας στο πλαίσιο του έργου ΕΣΠΑ, το σπήλαιο αποτελεί θετικό δείγμα ανάδειξης, χάρη στην αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων και υλικών που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία, αλλά και συμβολής στην αναπτυξιακή στρατηγική του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της Αττικής.

Γιώργος Πρίμπας
Δεκέμβρης 2017

03.12.2017 11:11

03.12.2017 10:47

03.12.2017 11:08

03.12.2017 10:49

03.12.2017 10:49

03.12.2017 10:50

03.12.2017 10:55

03.12.2017 10:56

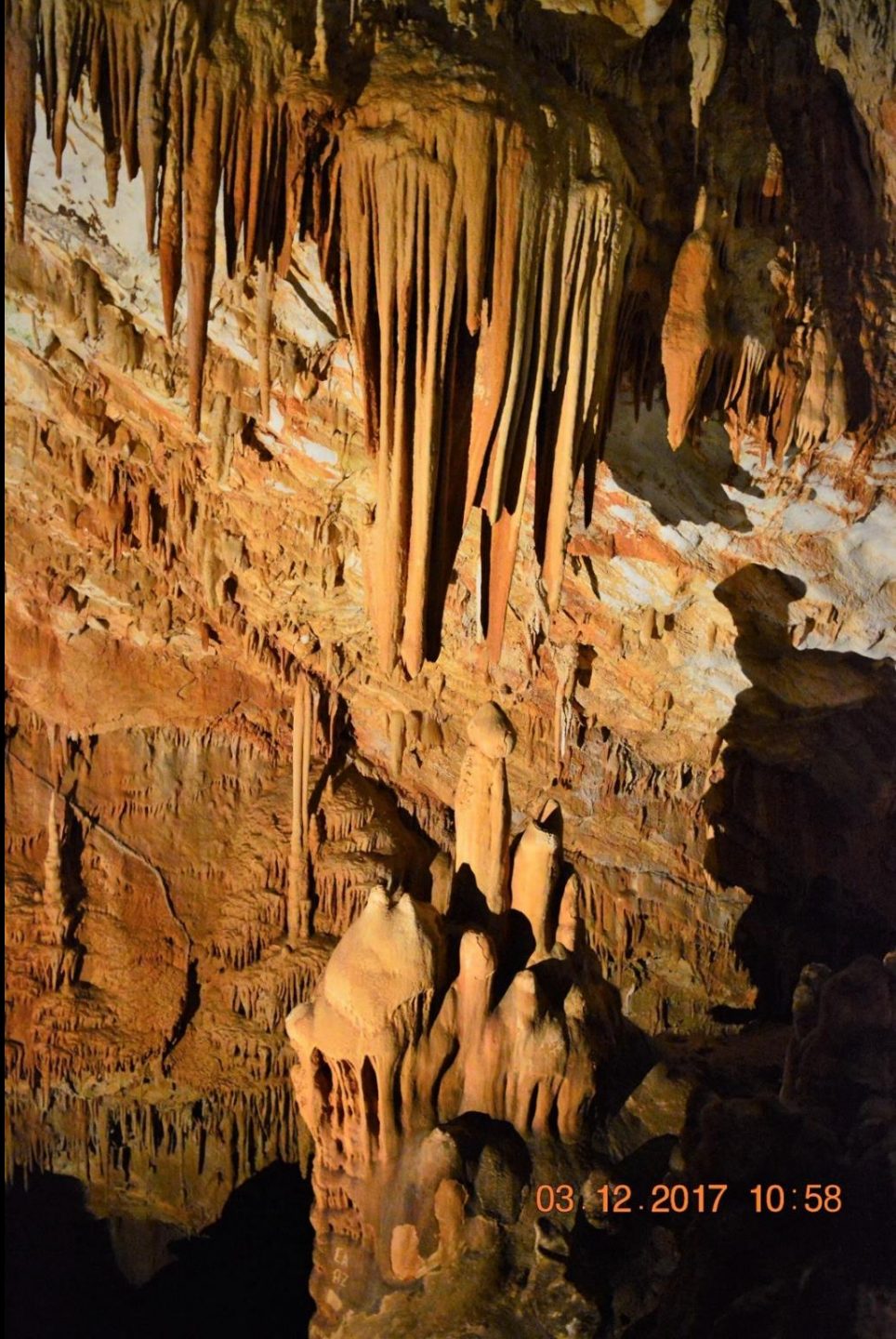
03.12.2017 10:56

03.12.2017 10:57

03.12.2017 10:58

03.12.2017 10:58

03.12.2017 11:00

03.12.2017 11:01

φυσική είσοδος σπηλαίου

03.12.2017 11:01

03.12.2017 11:04

